

פרשה ויגש

וַיֹּאמֶר יְהוָה מִה־נֹאמַר לְאֲדֹנָי מִה־נִּדְבַר וּמִה־נִּצְטַדֵּק הָאֱלֹהִים מִצָּא אֶת־עֵינַי עַבְדֶּיךָ הַגְּנֹבִי
עֲבָדִים לְאֲדֹנָי גַּם־אֲנֹחֲנוּ גַם אֲשֶׁר־נִמְצָא הַגְּבִיעַ בְּיָדוֹ:
וַיֹּאמֶר חֲלִילָה לִּי מַעֲשׂוֹת זֹאת הָאִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא הַגְּבִיעַ בְּיָדוֹ הוּא יְהִי־לִי עֶבֶד וְאַתֶּם
עֲלוּ לְשִׁלּוֹם אֶל־אֲבִיכֶם:
וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי יְדַבֵּר־נָא עִבְדְּךָ דְבַר בְּאָזְנֵי אֲדֹנָי וְאַל־יִסַּר אַפְּךָ בְּעִבְדְּךָ
כִּי כְמוֹךָ כְּפָרְעָה:

חיים

מתנת

להשלמת העניין נביא כאן מדברי מו"ר בספרו לב אליהו – חכמה ומוסר (אשר
כנראה הושמט מהמהדורה החדשה) וז"ל (שם בדף י"ט)...ויגש אליו יהודה
וגוי ואחז"ל שנגש גם למלחמה אם יעמוד יוסף על דעתו ולא יוותר, ודיבר אליו
קשות וכ"ו כמבואר בפרשה. ויש להתבונן הרבה, באיזה טענה בא יהודה אליו
כעת להתאונן. אדרבה הלוא יהודה בעצמו למדנו בסוף הפרשה הקודמת שאמר
לו בשם כולם: מה נאמר ומה נדבר וגוי הננו עבדים לאדוני גם אנחנו גם אשר
נמצא הגביע בידו, והוא עונה להם בעדינות גדולה חלילה לי מעשות זאת וגוי
ורוצה לקחת לעבד רק את האיש אשר נמצא הגביע בידו ולא יותר, אז מה אירע
כעת שבא לכלל כעס גדול כזה ונגש למלחמה וכ"ו וכ"ו? הלא דבר הוא! עכ"ל ע"ש.
הרי זו קושיה עצומה הצריכה תשובה. והוא ז"ל בעצמו השיב על זה בפשטות
נפלאה וז"ל שם בדף כ', הנה אנו עומדים כעת שהגיעו כולם להכרה והתוודו על
עצם המכירה שמכרוהו לעבד, ולכן מדה כנגד מדה המה נענשים להיות עבדים,
לכן קבלו עליהם דין שמים ואמרו הננו עבדים לאדני וגוי. אבל כשענה להם יוסף
חלילה לי מעשות זאת, האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהי לי עבד ואתם עלו
לשלום אל אביכם, ראו בזה שאין כאן גזירה מן השמים ולהענישם עבור חטא
מכירת יוסף, דא"כ הי' צריך להיות בהיפך שהם יהיו עבדים, ובנימין שלא הי'
במכירתו יעלה אל אביו. לכן – ויגש אליו יהודה – למלחמה! שאם אין גזירת
שמים, רק מפני שאתה בעל בחירה – רצונך להרשיע – אעמוד כנגדך בכח!
עכ"ל ע"ש. (ובאמת באו דבריו בקיצור כבר בפ"י אור החיים בסוף פ' מקץ ע"ש).

ונוסיף כאן טיפה של הסבר להנ"ל כי היה מקום לטעות בדבריו שאם אין זה
גזירת שמים דר"ל שאינו מן השמים כלל ח"ו, והרי זה א"א בהחלט כי
הכל בידי שמים וכל מה שקורה להאדם מגיע לו מן השמים. אלא הענין הוא
שבכל המתרחש יש שני דרכים לפני האדם איך להבין דרכי השגחת ה' עמו –
או שהם גזרות או שהם נסיונות, וכאשר הבינו השבטים כי תביעת המושל עליהם
לקחת אותם לעבדים אעפ"י שהכל נעשה ע"י בעל בחירה עכ"ל קבלו הדבר כגזרה
מן השמים כי מצא בעל חוב מקום לגבות את שטרו ועליהם להצדיק את הדין,
אבל כאשר נתחלפה התביעה מעליהם על בנימין – ועליו הלוא אין שום חוב –
הבינו כי אין בזה משום גזירה אלא נסיון הוא לראות עד היכן מוכן יהודה למסור
נפשו בעד בנימין כאשר אדם בעל בחירה עומד לנגדו, כי הלוא עבדך ערב את
הנער!

הרי רואים אנו מכל זה תמימות צדקתם ואמונתם של אחי יוסף, ומהם נוציא
לימוד לדורות לבניהם אחריהם איך להתייחס לכל הקורות אותנו כל ימינו.